

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

PASSFR.EU

A Digital Learning Platform for Generation Z:
Passport to IFRS®

A Digital Learning Platform for Generation Z: Passport to IFRS®

UMS® 28 İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar

Funded by the Erasmus+ Program of the European Union. However, European Commission and Turkish National Agency cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© Copyright 2021, Istanbul University

ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASI – UMS® 28 İŞTİRAKLERDEKİ VE İŞ ORTAKLIKLARINDAKİ YATIRIMLAR

Giriş

İşletmeler, büyümek ve piyasada rekabetçi kalmak için genellikle diğer işletmelere yatırım yaparlar. Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları'nda farklı yatırım türleri açıklanmıştır. Yatırım yapıldığı zaman bu işlemlerin finansal tablolara kaydedilmesi ilgili ve gerçeğe uygun bilginin sağlanması bakımından büyük önem taşır. UMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardı özellikle iştirak ve özkaynak yöntemi üzerinde durmaktadır. Bir yatırımı iştirak olarak kaydedebilmek için önemli etkinin ve diğer göstergelerin bulunması zorunludur.

Bu örnek olay işletmelerin diğer işletmelere nasıl yatırım yapacağını, iştirakler de dahil farklı yatırım türlerini nasıl ve hangi değerle muhasebeleştireceğini ortaya koymaktadır.

Örnek Olay Hakkında Bilgi

FasText işletmesi tekstil sektöründe faaliyet göstermektedir. FasText 1940 yılında küçük bir fabrikada aile işletmesi olarak kurulmuştur. FasText'in kurucusu bay Chad Fox, kaliteye, müşteri ve tedarikçi memnuniyetine büyük önem vermektedir. Kuruluşundan çok kısa bir zaman geçmesine rağmen FasText önemli derecede piyasa payı elde etmiştir. Dijitalizasyon ve piyasada genişleme ile birlikte FasText 2012 yılından itibaren piyasa payını ve karlılığını arttırmayı amaçlamış ve bu amacı gerçekleştirmek için ulusal ve uluslararası düzeyde yatırım yapmalarına karar vermişlerdir.

FasText'in piyasa payını arttırmanın ilk adımı aynı sektörde faaliyet gösteren işletmelere yatırım yapmaktır. 2012 yılında Iron işletmesi tekstil sektöründe faaliyet göstermekteydi ve yeni bir işletmeydi. Ancak Iron işletmesi genç kadrosuyla üretim sürecinde otomatik araçlar ve teknikler kullanarak sektöre yeni bir bakış açısı getirdi. FasText, Iron işletmesini kendi faaliyetleri için bir tehdit olarak gördü ve bu işletmenin %65 hissesini 900,000 PB'ye satın aldı.

Yıllar geçtikçe FasText yönetim kurulunda bazı değişikliklere giderek Bilişim Sektöründe tecrübeli, bu sektördeki gelişmeleri yakında takip eden ve bilişim sektörünün hızlı gelişimine inanan kişilerden oluşmaktaydı. Onlar bunu bir fırsat olarak görmekteydi. Bir yönetim kurulu toplantısında karlılığı arttırmak için Bilişim sektöründe faaliyet gösteren WinTech işletmesinin önemli büyüme gösterdiği konusu tartışıldı. FasText'in karar vericileri 2015 yılında WinTech'in %25 hissesini 850,000 PB'ye satın aldı. FasText satın aldığı zaman WinTech'in net varlıklarının gerçeğe uygun değeri 750,000 PB'yd. 2018 yılında WinTech 150,000 PB kar açıkladı ve bunun 80,000 PB'sini dağıtmaya karar verdi.

2020 yılında FasText uluslararası fırsat aramaktaydı. FasText'in yönetim kurulu işletmenin müşteri portföyünü genişletmek ve uluslararası bir işletme olmak için ülke dışında yatırım yapma gerekliliğini tartıştılar. 2020 yılında FasText Uluslararası Tekstil Fuarı'na katıldı. Fuarın 3. gününde FasText'in temsilcileri fuaye alanında G-Heart işletmesini ziyaret ettiler. G-Heart, Hindistan'da faaliyet göstermekteydi. Fuaye alanındaki görüşmede FasText'in temsilcileri G-Heart'ın yönetiminin ileri görüşlülüğünden etkilendiler. Detaylı araştırmalardan sonra G-Heart'ın geniş bir müşteri ve tedarikçi ağı olduğu tespit edildi. G-Heart yönetimi ile detaylı görüşmeler sonucunda FasText Hindistan pazarına görmeyi ve karlılığını arttırmayı ve Hint pazarındaki avantajlardan yararlanmayı amaçladı. Aylar süren görüşmeler sonucunda FasText, G-

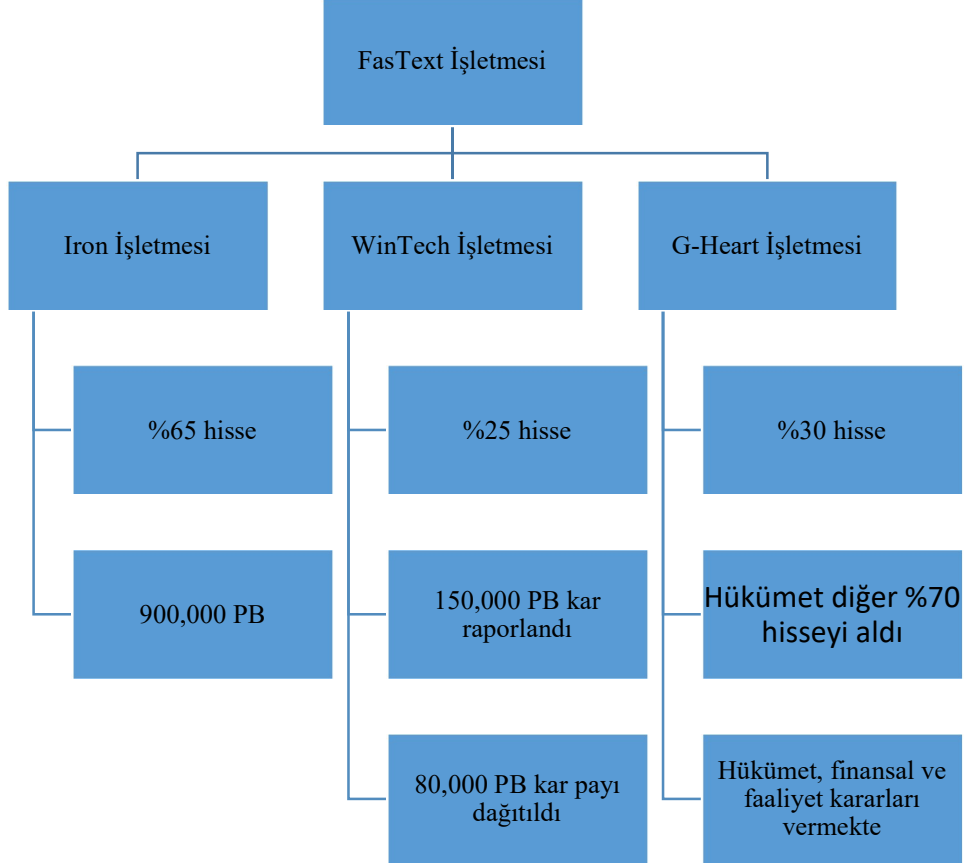
Heart'ın %30 hissesini 1,000,000 PB'ye satın almak için anlaştı. Anlaşmadan 3 ay sonra tüm dünyada bir son dakika haberi yer alıyordu. Hindistan yerel hükümeti şu andan itibaren Hint kökenli hisselerin kontrolünü eline aldığını ancak yabancı kökenli işletmelerin hisselerine müdahale etmeyeceğini duyurdu. Ancak Hükümet, Hindistan'daki işletmelerin tüm faaliyet ve finansal faaliyetlerinden sorumlu olacak. Bu ani eklenmedik gelişme ile FasText'in G-Heart üzerinde %30 hissesi bulunurken kalan %70'lik kısım Hükümet'e aitti. Buna ek olarak Hükümet, G-Heart'ın günlük faaliyetleri ve önemli kararları vermekten sorumlu olacaktı.

Tartışma Soruları

1. FasText işletmesinin Iron işletmesini satın almasını yorumlayınız ve yevmiye kayıtlarını yapınız.
2. FasText işletmesinin WinTech işletmesini satın almasını yorumlayınız ve özkaynak yöntemi uyarınca satın alma, kar raporlama ve kar payı dağıtım süreçlerinin yevmiye kayıtlarını yapınız.
3. FasText işletmesinin G-Heart işletmesini satın almasını yorumlayınız ve satın almanın yevmiye kaydını yapınız. Ayrıca, hükümetin el koymasını ve bu gelişme ile FasText'in G-Heart üzerindeki yatırımını nasıl muhasebeleştireceğini yorumlayınız ve yevmiye kaydını yapınız.

ÖRNEK OLAYIN ÇÖZÜMÜ - UMS 28 İŞTİRAKLERDEKİ VE İŞ ORTAKLIKLARINDAKİ YATIRIMLAR

Şekil 1: Örnek olayın özeti

1. Iron işletmesinin hisselerinin satın alınması bu işlemin yorumlanması

_____ / _____

Bağlı Ortaklık 900,000

(Iron işletmesindeki yatırım)

Banka

900,000

_____ / _____

Iron işletmesindeki yatırımın yorumlanması: UMS 28’de 4 çeşit yatırım tanımlamaktadır: bağlı ortaklıklar, iştirakler, iş ortaklıkları/müşterek faaliyetler ve finansal yatırımlar. Bir yatırımı iştirak olarak muhasebeleştirme için yatırım yapan işletmenin önemli etkisinin olduğunu gösteren %20-50 arasında hissesinin bulunması gerekmektedir. Bu kriter sağlanmadığı zaman diğer göstergelere bakılmalıdır. Eğer yatırım yapan işletmenin %50’den fazla hissesi varsa bu durumda yatırım yapan işletmenin kontrol gücü vardır dolayısıyla bu yatırım bağlı ortaklık olarak kaydedilmelidir. Iron işletmesinin satın alınmasında, FasText’in %65 hissesi ve kontrol gücü bulunmaktadır. Bu nedenle Iron işletmesindeki yatırım “bağlı ortaklık” olarak kaydedilmiştir.

2. WinTech işletmesinin hisselerinin satın alınması bu işlemin yorumlanması

_____ / _____		
İştirakler	850,000	
(WinTech'teki yatırım)		
Banka	850,000	
_____ / _____		

WinTech işletmesindeki yatırımın yorumlanması: UMS 28'e göre, bir yatırımcının yatırım yapılan bir işletme üzerinde %20-50 arasında paya sahip olması, bunun önemli etki anlamına gelmesi durumunda, aksi belirtilmedikçe, yatırım yapılan işletme İştirak olarak kabul edilmelidir. Satın alma tarihinde şerefiye olup olmadığının belirlenmesinde satın alma fiyatı ile yatırım yapılan işletmenin varlıklarının gerçeğe uygun değeri karşılaştırılmalıdır. Eğer satın alma fiyatı varlıkların gerçeğe uygun değerinden daha yüksek ise şerefiye oluşmaktadır. Şerefiye, finansal tablolarda ayrı olarak raporlanmamakta, satın alma fiyatının içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle FasText işletmesi iştirakini 850,000 PB olarak kaydetmiştir.

WinTech işletmesinin varlıklarının gerçeğe uygun değeri 750,000

Satın alma fiyatı	<u>850,000</u>
Şerefiye	100,000

İştirak olması durumunda özkaynak yöntemi kullanılmaktadır. Özkaynak yönteminde yatırımın defter değeri yatırım yapan işletme kar raporladığı durumda arttırılır. Eğer yatırım yapılan işletme kar payı dağıtır ise bu durumda yatırım yapan işletmenin yatırımın defter değerini azaltır.

_____ / _____		
İştirakler	37,500	
(WinTech'teki yatırım)		
Özkaynak yöntemi değerlendirilen İştiraklerdeki kar	37,500	
_____ / _____		
Kasa	20,000	
İştirakler (WinTech'teki yatırım)		20,000
_____ / _____		

3. G-Heart işletmesinin hisselerinin satın alınması bu işlemin yorumlanması

_____ / _____		
İştirak	1,000,000	
(G-Heart'teki yatırım)		
Banka	1,000,000	
_____ / _____		

G-Heart işletmesindeki yatırımın yorumlanması: UMS 28'e göre, bir yatırımcının yatırım yapılan bir işletme üzerinde %20-50 arasında paya sahip olması, bunun önemli etki anlamına gelmesi durumunda, aksi belirtilmedikçe, yatırım yapılan işletme İştirak olarak kabul edilmelidir. Satın alma tarihinde önemli etki sağlanmış, dolayısıyla G-Heart'taki yatırım iştirak olarak kaydedilmiştir. 3 ay sonra Hükümet işletmelerin Hint kökenli hisselerini kontrol altına almıştır. Bu durum neticesinde G-Heart işletmesinde Hükümet %70 hisseye ve tüm faaliyet ve finansal faaliyetleri yapma yetisine sahiptir. UMS 28'e göre önemli etki, bir iştirakin; devlet, mahkeme, kayyum ya da bir düzenleyici otoritenin kontrolüne geçmesi gibi yatırımcının iştirakin faaliyet ve finansal kararlara katılım gücünü kaybettiğinde, mutlak veya göreceli sahiplik seviyelerinde bir değişiklik olması durumunda ortadan kalkar. G-Heart örnek olayında da durum bu şekildedir. Her ne kadar FaSText %30 hisseye sahip olsa da faaliyet ve finansal kararlara katılımı bulunmadığından önemli etki sağlanamamıştır. Bu durumda önemli etki ortadan kalkmakta ve yatırımı finansal varlığa dönüştürmektedir.

_____ / _____		
Finansal Varlık	1,000,000	
(G-Heart'taki yatırım)		
	İştirak	1,000,000
_____ / _____		